

NB 23/1-84

Debatten om kapitulasjon og Elverums-fullmakt: Derfor var nordmenn i britiske styrker frivillige

Det er nesten flaut å fortsette den diskusjon som har gått for seg om kapitulasjonen og Elverumsfullmakt og «frivillighet» i Morgenbladets spalter.

Av Terje Baalsrud

Jeg skal være kortest mulig: Først om frivillighet. John Sand lar trykke opp telegrammer fra 1946 med britisk takk for norske frivilliges deltagelse i britiske styrker under krigen. Hva dette skal bevise er meg en gåte. Britene hadde ikke anledning til å skrive ut nordmenn til britisk krigstjeneste, selvsagt ikke. Enhver norsk soldat i de britiske styrker var derfor «frivillig». Flere tusen norske soldater i felttoget i Norge 1940 var vel også frivillige, ettersom de ikke ble omfattet av forvirrede og forsinkede mobiliseringsordre, men heller ikke dette har et plukk med kapitulasjon eller krig etter 10/6-40 å gjøre.

Morsom

John Sand er morsom, for å ta

punkt 2. Han sier at «pressefolk skriver så mangt». Joda, det hender vel. Derefter tar herr Sand og siterer Dagbladet for 10/6-1940, sammen med Fremtiden og Lofotposten og Aftenposten (som forøvrig klokt nok bruker uttrykket «det okkuperte Norge») for å bevise at etter 10/6 var Norge ikke i krig.

Hr. Sand bes opplyse om når Dagbladet m.fl. ærede organer fikk norsk regjeringsansvar og overtok Kongens, Regjeringens og Stortingets oppgaver.

Annen stilling

«Deutsche Zeitung» er i en noe annen stilling. Den skrev det som den øverste tyske ledelse (i Norge og i Tyskland) gav ordre om. Når den skrev at krigen fortsetter, så fortsatte krigen. Det var vel det eneste som den norske regjering og DZ var enige om.

Terdje punkt: For hr. Sand eksisterer fortsatt ikke Elverumsfullmakten. Bortsett fra at den er A) foreslått (av Hambro) og B) godkjent (uten formell avstemning) av Stortinget som var lovlig samlet og C) var grunnlag for rekvirering av handelsflåten og for de konstitusjonelle maktens reise til England og fortsatte krigføring derfra, er det enda et interessant moment

å opplyse om: Tyskerne forlangte under de såkalte riksrådsforhandlinger fullmakten tilbakekalt. Det skjedde aldri. Kan man tilbakekalle noe som ikke eksisterer?

Sperret inne

Punkt 4. Sand skriver at Ljungberg «ikke kunne huske at det i hans Englands-tid som forsvarsminister, ble foretatt selvstendige norske krigsoperasjoner». Nei veil, det skulle jo også tatt seg fint ut om han hadde samlet en sint tropp og dratt over til Norge for privat krigføring uten å være samordnet med britene. Han ville da vært sperret inne i all elskverdighet.

Hr. Sand siterer NH og ST for 30/9-48, om at det i juli 1940 ble bestemt at norske flyvere ikke skulle få flytrenoing i England. Det var sikkert fornuftig, slaget om London var i vente. Men norske mannskaper bemannet alt juli 1940 to av de MTB'er vi omsider bestilte i 1938 og deltok under norsk flagg i kanalen, senket tyske fartøyer og deltok til og med i et raid til Calais havn.

Var Norge i krig - eller var guttene på sightseeing?

Mer alvor

Mer alvor til slutt. General Lindbäck-Larsen skriver i «Krigen i Norge 1940» (s. 169): «Regjeringen besluttet at regjeringen med Kongen og Kronprinsen skulle etablere seg i Storbritannia og fortsette Norges krig derfra og at kampene i Nord-Norge skulle avsluttes».

Og enda et lite (?) punkt om kapitulasjon: I slutten av mai kapitulerte Kong Leopold av Belgia med hæren og gikk i krigsfangenskap. Men Belgia fortsatte å føre krig, som Norge gjorde det.

Kan ikke hr. Sand forklare for belgiske lesere (f. eks. i «Le Soir») at Belgia ikke var i krig etter 28. mai 1940?

Jeg lurar på om det ikke er enda nyttigere enn å belemre Morgenbladets spalter.

Rasende

Og til aller siste slutt: Nygaardsvold forteller i sin dagbok fra krigen i Norge at han ble så rasende over britenes holdning at han truet minister Dormer med å gå til Kongen, og be ham innlede fredsforhandlinger med tyskerne. Det kom aldri så langt. Det ble aldri sluttet noen fred. Ergo burde vel også Sand slutte fred nå.

Morgenbladet, 23/1. 1954

107576